Rozsudek Nejvyššího soudu ČSFR ze dne 04.10.1990, sp. zn. Czf 2/90, ECLI:CZ:NS:1990:CZF.2.1990.1

Číslo: 1/1991

Právní věta: Baník, ktorý bol pre svoj zdravotný stav nútený opustiť zamestnanie pod zemou a nemôže vykonávať iné zamestnanie pod zemou, ktoré nie je celkom neprimerané predošlým schopnostiam a spoločenskému významu jeho doterajšieho zamestnania, má nárok na invalidný dôchodok.Pre posúdenie otázky, či ide o zamestnanie celkom neprimerané v zmysle ustanovenia § 29 ods. 2 písm. c) zákona č. 100/1988 Zb. ako aj ustanovenia § 18 ods. 2 vyhlášky č. 149/1988 Zb. (alebo skôr platného ustanovenia § 25 ods. 3 písm. c/ zákona č. 121/1975 Zb. v znení zákonov č. 110/1990 Zb. a č. 180/1990 Zb.), je rozhodujúcou skutočnosť, že v tomto zamestnaní nie je využitá odborná a osobitne zameraná kvalifikácia získaná v doterajšom zamestnaní.Na posúdenie toho, či je to ktoré zamestnanie primerané predošlým schopnostiam a spoločenskému významu doterajšieho zamestnania baníka, treba však najprv spolahlivo zistiť, či vzhladom na svoj zdravotný stav je fyzicky či psychicky vôbec schopný vykonať zamestnanie odporúčané prísluPubl.komisiou sociálneho zabezpečenia.

Soud: Nejvyšší soud ČSFR

Datum rozhodnutí: 04.10.1990

Spisová značka: Czf 2/90

Číslo rozhodnutí: 1

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Důchod, Horníci, Sociální zabezpečení

Předpisy: 100/1988 Sb. § 29 149/1988 Sb. § 18

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Bývalý Úrad dôchodkového zabezpečenia v Prahe rozhodnutím z 15. 3. 1988 zamietol žiadosť navrhovateľa o invalidný dôchodok s poukazom na závery posudku posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia ONV v P. z 28. 1. 1988, podľa ktorého navrhovateľ nie je plne invalidný; je iba čiastočne invalidný a poberá tomu zodpovedajúci čiastočný invalidný dôchodok.

V opravnom prostriedku proti tomuto rozhodnutiu navrhovateľ uviedol, že má za to, že posudková komisia sociálneho zabezpečenia ONV v P. podala o jeho zdravotnom stave neúplný posudok, bez potrebného vyšetrenia jeho zdravotného stavu na odborných lekárskych pracoviskách. Namietal, že je síce schopný vykonávať sústavné zamestnanie, ale iba neprimerané jeho predošlým schopnostiam a spoločenskému významu doterajšieho výkonu práce baníka – lamača. Tak je tomu i teraz pri vykonávaní zamestnania brusiča – ostriča, ktorá práca je pre neho naviac i zdravotne neprimeraná

pri jeho trvajúcom onemocnení profesionálneho nervového poškodenia z vibrácie.

Krajský súd v Plzní požiadal posudkovú komisiu sociálneho zabezpečenia príslušného krajského národného výboru o podanie posudku o stupni a určení dátumu vzniku invalidity navrhovateľa, vypočul navrhovateľa, urobil dopyt na Koncernový podnik UDP ohľadom pracovnej náplne troch zamestnaní vykonávaných pod zemou v bani, ktoré podľa vyžiadaného posudku uvedenej komisie môže navrhovateľ vykonávať (najmä zamestnanie figuranta – merača).

Uznesením z 12. 12. 1988 č. k. 12 C 86/88-31 potom potvrdil rozhodnutie bývalého Úradu dôchodkového zabezpečenia v Prahe z 15. 3. 1988. Dospel k záveru, že od posledného posúdenia zdravotného stavu navrhovateľa v konaní pred orgánom dôchodkového zabezpečenia i pred súdom nedošlo v zdravotnom stave navrhovateľa k zhoršeniu, naopak neurologický nález sa u neho javí priaznivejšie. Ak teda podľa posudku posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia príslušného krajského národného výboru je navrhovateľ schopný vykonávať zamestnanie merača – figuranta pod zemou v hlbinných baniach a v ňom by bol mohol dosahovať zárobok cca 5300,- Kčs, nejde o zamestnanie celkom neprimerané doterajšiemu zamestnaniu navrhovateľa. Ide síce o zamestnanie menej kvalifikované, avšak vykonávané rovnako pod zemou v bani a navrhovateľ v ňom môže využiť schopnosti a skúsenosti získané v predošlom baníckom povolaní.

Proti uvedenému uzneseniu súdu prvého stupňa podal navrhovateľ odvolanie, v ktorom namietal, že naďalej pokladá posudok posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia za neúplný, lebo jeho zdravotný stav a pracovné možnosti neboli dobre posúdené. Žiadal preto o prešetrenie tohto posudku. Uviedol tiež, že sú tu rozpory v obsahu posudku uvedenej komisie a posudku lekára – znalca, o vypracovanie ktorého posudku sám požiadal a ktorý súdu predložil. Tvrdil, že zamestnanie merača – figuranta pod zemou v bani je pre neho nevhodné, pretože pri výkone tohto zamestnania by mu robilo ťažkosti, vzhľadom na jeho zdravotný stav, spôsobený onemocnením chorobou vznikajúcou alebou podstatne sa zhoršujúcou vplyvom pracovných podmienok, ktoré by bolo primerané jeho schopnostiam a spoločenskému významu skôr vykonávanej práce baníka – lamača.

Najvyšší súd Českej republiky uznesením zo 16. 3. 1989 sp. zn. 10 Co 50/89 potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa.

Stotožnil sa so závermi tohto súdu o zdravotnom stave navrhovateľa (poukazom na posudok posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia krajského národného výboru; tento posudok nie je v rozpore s posudkom, ktorý predložil v konaní navrhovateľ). Navrhovateľ môže vykonávať prácu merača – figuranta pod zemou v bani a toto zamestnanie nie je pre neho celkom neprimerané, lebo v ňom môže sčasti využiť schopnosti a skúsenosti získané v zamestnaní baníka – lamača, ktoré predtým vykonával.

Proti obom uzneseniam podal sťažnosť pre porušenie zákona minister spravodlivosti Českej republiky. Uviedol, že súdy oboch stupňov porušili zákon v tom, že nezistili skutočný stav veci. Najmä sa nevyporiadali s námietkami navrhovateľa, ktorý tvrdil, že jeho zdravotný stav neumožňuje, aby vykonával prácu figuranta – merača pod zemou v bani, pretože pri výkone tejto práce by musel šplhať po rebríkoch, čo jeho onemocnenie vylučuje. Nebolo teda vykonané potrebné dokazovanie, ktoré by tvrdenie navrhovateľa potvrdilo alebo vyvrátilo. Súdy oboch stupňov si preto neurobili spoľahlivý obraz o zdravotnom stave navrhovateľa a o miere jeho zachovanej pracovnej spôsobilosti.

Generálny prokurátor ČSFR vo svojom stanovisku, ktoré bolo vyžiadané podľa ustanovenia § 240 O. s. p., uviedol, že sťažnosť pre porušenie zákona, ktorú podal minister spravodlivosti Českej republiky, zodpovedá ustanoveniam právneho poriadku a preto nemá námietok, aby jej bolo vyhovené.

Najvyšší súd ČSFR rozhodol o podanej sťažnosti pre porušenie zákona tak, že uvedenými rozsudkami

súdu prvého stupňa bol porušený zákon.

Z odôvodnenia:

Súd pri preskúmavaní rozhodnutia orgánu sociálneho zabezpečenia podľa ustanovenia § 244 O. s. p. rozhoduje na základe skutočného stavu veci (§ 153 ods. 1 O. s. p.) a podľa stavu veci v čase vyhlásenia rozhodnutia (§ 154 ods. 1 O. s. p.)

Podľa skôr platného ustanovenia § 25 ods. 3 písm. c) zákona č. 121/1975 Zb. (a teraz podľa ustanovenia § 29 ods. 2 písm. c/ zákona č. 100/1988 Zb. v znení zákona č. 110/1990 Zb. a zákona č. 180/1990 Zb.) pracujúci bol úplne invalidný, ak pre dlhodobý nepriaznivý zdravotný stav bol síce schopný vykonávať sústavné zamestnanie, ale iba celkom neprimerané jeho predošlým schopnostiam a spoločenskému významu doterajšieho povolania.

Zákon o sociálnom zabezpečení, ktorého jedným z najdôležitejších princípov, na ktorých je založený, je princíp zásluhovosti, v celom rade ustanovení preferuje banícku prácu, najmä v podzemí. Ide tu o prácu celkom osobitnej povahy, čo do svojho druhu, obtiažnosti a pôsobenia na zdravie.

Osobitná povaha baníckeho povolania je tedy daná aj tým, že baník získava svoju kvalifikáciu sústavnou prácou v baniach pri meniacich sa pracovných podmienkach v baníckej prevádzke a že potrebuje ovládať niekoľko baníckych odborov, aby dosiahol banícku kvalifikáciu.

Rozhodujúcou je teda skutočnosť, či pracovník si zvolil banícke povolanie za celoživotné povolanie, že v ňom nadobudol požadovanú kvalifikáciu a že jeho výkon ukončil pre dlhodobý nepriaznivý zdravotný stav, ktorý mu nedovoľuje toto zamestnanie naďalej vykonávať.

Baník, ktorý bol pre svoj zdravotný stav nútený opustiť zamestnanie pod zemou a nemôže vykonávať iné zamestnanie pod zemou, ktoré je primerané jeho doterajšiemu zamestnaniu, má nárok na invalidný dôchodok (porov. aj rozhodnutie uverejnené pod č. 115/1951 Zbierky rozhodnutí čs. súdov).

Pre posúdenie otázky, či ide o zamestnanie celkom neprimerané v zmysle ustanovenia § 25 ods. 3 písm. c) skôr platného zákona č. 121/1975 Zb. [teraz ustanovenia § 29 ods. 2 písm. c/ zákona č. 100/1988 Zb. v znení zákonov č. 110/1990 Zb. a č. 180/1990 Zb., ako aj ustanovenia § 18 ods. 2 vyhlášky č. 149/1988 Zb.] je rozhodnou skutočnosťou, že v tomto zamestnaní nie je využitá odborná a osobitne zameraná kvalifikácia získaná v doterajšom zamestnaní.

Aj pri posudzovaní otázky, či to ktoré zamestnanie je primerané predošlým schopnostiam a spoločenskému významu doterajšieho zamestnania občana, treba vždy najprv spoľahlivo zistiť, či občan vzhľadom na svoj zdravotný stav je fyzicky či psychicky vôbec schopný odporúčané zamestnanie vykonávať.

Navrhovateľ v priebehu konania opakovane namietal, že nemôže vykonávať prácu figuranta, a to z toho dôvodu, že výkon tohto zamestnania je spojený s nutnosťou vystupovať v bani po rebríkoch, a to až do výšky 50 až 80 metrov. Vzhľadom na toto jeho tvrdenie mali súdy spoľahlivo zistiť, či výkon práce figuranta – merača je nevyhnutne spojený s uvedenými úkonmi, na ktoré navrhovateľ poukazoval, a ďalej či zdravotný stav navrhovateľa pri jeho trvajúcom onemocnení profesionálneho nervového poškodenia z vibrácie mu umožňuje uvedené zamestnanie vykonávať, a to včítane všetkých pracovných úkonov, ktoré sú s tým spojené.

Súd prvého stupňa síce urobil v konaní dotaz na Koncernový podnik UDP, týkajúci sa pracovnej náplne figuranta – merača v bani tohto podniku (ako aj niektorých ďalších zamestnaní v bani), avšak v správe zaslanej súdu nebol obsiahnutý podrobnejší popis náplne práce figuranta – merača, a to

najmä z toho hľadiska, z akých pracovných úkonov sa táto práce skladá. Súdy preto nemohli posúdiť, či všetky úkony spojené s výkonom tohto zamestnania by mohol navrhovateľ pri svojom súčasnom zdravotnom stave vykonávať (napr. lezenie po rebríkoch vo výške 50 – 80 m).

Po objasnení náplne práce figuranta – merača, prípadne aj ďalších do úvahy prichádzajúcich druhov úkonov, bolo potrebné doplniť dokazovanie aj vyžiadaním doplnenia posudku posudkovou komisiou sociálneho zabezpečenia krajského národného výboru v tomto smere, či navrhovateľ vzhľadom na svoj zdravotný stav je spôsobilý takýto druh práce vykonávať.

Z obsahu spisu vyplýva, že navrhovateľ v priebehu konania si sám zadovážil od znalca MUDr. K. F. posudok, týkajúci sa jeho zdravotného stavu, a tento posudok aj predložil súdu. Súdy preto mali vykonať dôkaz týmto posudkom podľa ustanovenia § 129 O. s. p. a tento dôkaz mali hodnotiť ako každý iný dôkaz podľa zásad uvedených v ustanovení § 132 O. s. p. V prípade potreby mali nariadiť aj znalecké dokazovanie (§ 127 O. s. p.) na zdravotný stav navrhovateľa a objasnenie vplyvu jeho zdravotného stavu na jeho pracovnú schopnosť a prípadne aj na posúdenie otázky, či zamestnanie odporúčané príslušnou komisiou sociálneho zabezpečenia môže z lekárskeho hľadiska vykonávať bez ohrozenia svojho zdravotného stavu (porov. rozhodnutie uverejnené pod č. 44/1985 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk).

Ak v pracovnej náplni merača – figuranta sa vyžaduje aj vystupovanie a zostupovanie po rebríkoch a navrhovateľ tieto pracovné úkony vo vyžadovanom rozsahu (prípadne i ďalšie požadované úkony) pre svoj dlhodobý nepriaznivý zdravotný stav nemôže vykonávať a komisia sociálneho zabezpečenia mu neodporučí iné vhodné zamestnanie, potom v tomto smere by u navrhovateľa boli zrejme splnené podmienky pre priznanie invalidného dôchodku. Pokiaľ by teda navrhovateľ nemohol vykonávať prácu merača – figuranta, bude potrebné zistiť, či prípadne nemôže vykonávať inú vhodnú prácu, a to čističa stok alebo skladníka v podzemí, ako to bolo uvedené v posudku posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia KNV z 30. 6. 1988. Navrhovateľ v priebehu konania totiž tvrdil, že v podzemí niet pre neho zamestnanie, ktoré by mohol vykonávať (teda, ktoré by bolo primerané jeho predošlým schopnostiam a spoločenskému významu jeho doterajšieho zamestnania baníka – lamača), a preto mu patrí „stavovský invalidný dôchodok“ (č. 1. 16 p. v. a 41). Súdy v tomto konaní vychádzajúc z toho, že navrhovateľ môže vykonávať prácu merača – figuranta, ani neskúmali, či mohol v zmysle ustanovenia § 25 ods. 3 písm. c) skôr platného zákona č. 121/1975 Zb. vykonávať i tieto ďalšie práce odporúčané komisiou sociálneho zabezpečenia.

Nakoľko súdy oboch stupňov rozhodli bez náležitého zistenia skutočného stavu, porušili zákon v ustanoveniach § 6, § 120 ods. 1, § 153 ods. 1, § 154 ods. 1 a § 244 O. s. p. a odvolací súd aj v ustanoveniach § 211 a § 219 O. s. p., čo mohlo mať za následok nesprávnosť nimi vydaných) rozhodnutí.

Sťažnosť pre porušenie zákona podaná ministrom spravodlivosti Českej republiky je teda dôvodná, a preto jej Najvyšší súd ČSFR podľa ustanovenia § 242 ods. 1 O. s. p. vyhovel, súc viazaný jej rozsahom a dôvodmi.

Pre súd prvého stupňa, ktorému sa vec vracia na ďalšie konanie a na nové rozhodnutie, je právny názor vyslovený v tomto rozsudku Najvyššieho súdu ČSFR záväzný (§ 243 ods. 1 O. s. p.).

Poznámky pod čarou:

1) Porov. § 18 ods. 2 vyhlášky č. 149/1988 Zb.